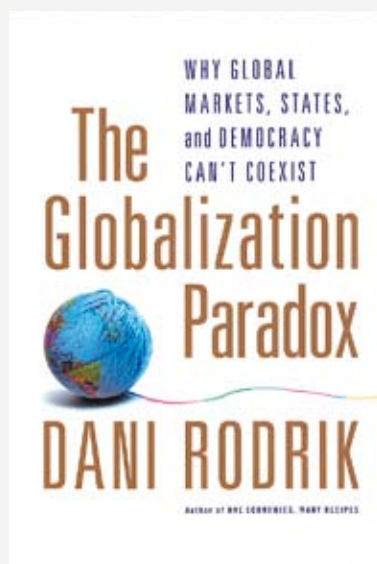

Harvardin yliopiston kansainvälisen talouden professori Dani Rodrik syväluotaa kirjassaan nykymuotoisen globalisaation ongelmia ja ehdottaa keinoja, joilla globalisaation hallintaa voitaisiin parantaa. Kirjan perusviesti on, etteivät markkinat voi toimia kunnolla ilman riittävän kattavaa julkista sääntelyä ja kunnollisia instituutioita. Täysin globaaleille markkinoille näitä turvakeinoja ei saada, minkä vuoksi tavoiteltava ratkaisu on rajoitettu globalisaatio, ei maksimaalinen ”hyperglobalisaatio”.

Täysin vapaa kauppa voi johtaa hyvinvoinnin parantumiseen, mutta koska kauppa on jo hyvin pitkälle vapautettua, lisävapauttamisesta saatavat hyödyt jäävät pieniksi. Samalla vieläkin vapaampi kauppa tuo mukanaan suuria rakenteellisia siirtymiä ja tulonjakovaihteluita. Jotta hyödyt jakautuisivat tasaisesti, täytyisi kompensatiomekanismien (esimerkiksi työttömyysturvan ja muiden tulonsiirtojen) olla huomattavan korkealaatuisia.

Rahoitusmarkkinoiden täydellinen vapauttamisen seuraukset ovat muodostuneet pettymykseksi monelle muuten vapaata markkinataloutta kannattavalle. Vuosien 2008–09 finanssikriisin seurauksena on huomattu, ettei rahoitusmarkkinoiden sääntely ole ollut riittävällä tolalla edes kehittyneimmissä markkinatalouksissa. Rodrikin mukaan on turhaa toiveajattelua, että kehitysmaissa pystyttäisiin sen parempaan lopputulokseen. Siksi on viisaampaa tehdä kompromissi, jossa varmuuden vuoksi pitäydytään rajoitettuun rahoitusmarkkinoiden vapauttamiseen.

Rodrik tunnetaan teollisuuspolitiikan puolesta puhujana. Hänen mukaansa Maailman kauppajärjestön (WTO) nykyiset ehdot vievät kehitysmailla sellaisen talouspoliittisen toimintavapauden, jota nykyiset rikkaat maat itse tarvitsivat, kun ne olivat vasta kehitymässä. Valtio tekee joka tapauksessa jonkinasteista teollisuuspolitiikkaa päättäessään esimerkiksi infrastruktuurista, ja siltä olisi itsepetosta sanoa vetäytyvänsä kokonaan teollisuuspolitiikasta. Rodrik mainitsee liiallisen valtionohjailun vaarat, mutta hän olisi voinut paremmin pohtia, miksi valtiojohto-

Dani Rodrik:

The Globalization Paradox – Why Global Markets, States, and Democracy Can't Coexist

New York: Oxford University Press, 2011. 346 s.

Jukka Pirttilä
Professori
Tampereen yliopisto
Tutkimuskoordinaattori
Palkansaajien tutkimuslaitos
jukka.pirttila@labour.fi

nen teollisuuspolitiikka on monesti epäonnistunut.

Kirjan otsikko viittaa seuraavaan trilemmaan: emme voi samanaikaisesti saada sekä hyperglobalisaatiota, kansallista itsemääräämisoikeutta ja demokratiaa, vaan niistä on valittava kaksi. Rodrikin valinta on silloin, että hyperglobalisaatio saa mennä.

Luonteva vasta-argumentti on, että pitäisi kehittää ylikansallista hallintaa demokraattiseksi siten, että osasta kansallista demokratiaa voitaisiin luopua, jolloin globalisaatiota voitaisiin viedä pidemmälle. Rodrik huomauttaa kuitenkin, kuinka kaikki olemassa olevat globalisaation hallinnan välineet ovat vielä hyvin puutteellisia. Kansainvälisten järjestöjen pidemmälle kehittämisen ongelma on taas se, että ne eivät ole suoraan demokraattisessa vastuussa. Maailman maat ovat niin erilaisia, että yhteistä parlamenttia ei saada aikaiseksi.

Fiksua ja rakentavaa globalisaatio-kritiikkiä

Erityisansiona kirjassa on rakentava ote: Rodrik ei vain kritisoi vaan etsii uusia rat-

kaisuja. Hän ehdottaa seuraavia periaatteita uudelle globalisaatiolle:

1. Markkinoita täytyy säännellä enemmän kuin ennen finanssikriisiä.
2. Demokratia toteutuu vielä pitkään lähinnä kansallisvaltioiden tasolla.
3. Ei ole olemassa yhtä oikeaa markkinatalousmallia, vaan ratkaisujen tulee olla maa- ja tilannekohtaisia.
4. Mailla on oikeus suojella yhteiskunnallisia ratkaisujaan, sääntelyään ja instituutioitaan.
5. Maat eivät saa pakottaa toisia maita ottamaan käyttöön omat institutionaaliset ratkaisunsa.
6. Ylikansallisten ratkaisujen ei tule pyrkiä globalisaation maksimoimiseen.
7. Ei-demokraattisilla mailla ei tule olla samaa painoarvoa kansainvälisessä politiikassa kuin demokratioilla.

Viimeistä periaatetta voi havainnollistaa esimerkiksi: jos jossain maassa on demokraattisesti päädytty vaikkapa pienen minimipalkkaan (koska tuottavuus on alhainen), sieltä tuotaville tuotteille ei tulisi asettaa yhtä korkeaa tuontimaksua kuin tuotteille, jotka tulevat yhtä lailla halvan työvoiman maasta, jossa demokratiaa ei ole. Halpaan palkkatasoon on saatettu ei-demokraattisessa maas-

sa päätyä aivan muista syistä kuin kansan tahdosta.

Rodrikin hajautetussa globalisaation hallinnassa suurin puute, jonka hän itsekin tunnustaa, on se, että ilmastonmuutos on täysin globaali ilmiö, jonka nujertamiseksi tarvitaan globaalia ilmastopoliittista sääntelyä. Hyperglobalisaatiotavoitteet tulisikin keskittää ilmasto-sektorille.

Näiden yleisperiaatteiden lisäksi teki-ä esittelee joukon yksityiskohtaisempia ehdotuksia, jotka koskevat mm. WTO-sääntöjen muuttamista. Ehdotus kansainvälisistä muuttoliikkeistä on mielenkiintoinen: kun länsimaissa ajatuksena on suosia työperäistä maahanmuuttoa sen vuoksi, että saisimme tarvittavaa työvoimaa, Rodrik ehdottaa järjestelyä, jossa köyhien maiden työntekijät saisivat tulla väliaikaisesti työhön rikkaisiin maihin, mutta heidän olisi ennen pitkää palattava, ja uudet muuttajat tulisivat tilalle. Tällöin tavoite ei varsinaisesti olisi rikkaan maan työvoiman saanti vaan osaamisen ja tulojen siirto köyhiin maihin. Tässä on ehdotus, jonka tulisi olla keskustelussa mukana myös meillä.

Kaiken kaikkiaan tämä on punnittu teos ja erinomaista luettavaa. ■